

Indų diasporos formavimasis Lietuvoje iš integracijos diskurso kritikos perspektyvos

KRISTINA GARALYTĖ

Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Azijos ir transkultūrinių studijų institutas, Universiteto g. 5, 01513 Vilnius, Lietuva
El. paštas kristina.garalyte@fsf.vu.lt

Šiuo straipsniu siekiama užpildyti žinių spragą apie indų migrantus Lietuvoje, analizuojant besikuriančią indų diasporą. Analizės centre – indų migrantų bendruomenės dinamika ir jų saistymosi ypatumai. Straipsnyje remiamasi integracinio diskurso kritika ir prie jos prisidedama, interpretuojant indų diasporos dinamiką Lietuvoje kaip *bendruomenišką dezintegraciją* (Meissner, Heil 2021). Ši sąvoka vartojama apibūdinti nacionalinio ir regioninio tapatinimosi skirtų indų migrantų bendruomenėje, kartu pabrėžiant bendrą saistymosi supratimą. Taip išryškinama bendruomeninių ryšių kūrimo ir savo kultūros atkūrimo migracijos kontekste svarba, ypatingą dėmesį skiriant kultūrinei veiklai.

Reikšminiai žodžiai: indų migrantai, diaspora, Lietuva, bendruomenės dinamika, regioninis ir nacionalinis saistymasis, integracijos diskurso kritika, bendruomeniška dezintegracija

ĮVADAS

2024 m. Tarptautinės migracijos organizacijos duomenimis, indai sudarė didžiausią diasporą pasaulyje – apie 18 mln. žmonių (International Organization for Migration 2024: 254). Intensityvėjant globalizacijos procesams, indų migracijos reiškinys vis labiau apima ir Rytų Europą. Šiuo metu indai sudaro penktą pagal dydį migrantų grupę Lietuvoje, po migrantų iš Ukrainos, Baltarusijos, Rusijos ir Uzbekistano (Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2025a). Pastaraisiais metais jų skaičius sparčiai augo. 2021 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 1 057 Indijos piliečiai (Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2021), 2024 m. pradžioje – 4 668 (Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2024), o 2025 m. pradžioje – 7 207 (Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2025a). Iš pastarojo skaičiaus apie 1 500 sudaro studentai – tai didžiausia užsieniečių studentų grupė Lietuvoje; dar 349 indai dirba aukštos kvalifikacijos darbus (Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2025b). Tikėtina, kad likusieji yra vidutinės ar žemos kvalifikacijos darbuotojai, užpildantys darbo jėgos stygių Lietuvoje, arba individai, atvykę šeimos susijungimo tikslais.

Šis straipsnis¹ pateikia pirminių išvalgų apie indų bendruomenės kūrimosi pradžią Lietuvoje, kuri, tikėtina, ateityje išsiplės ir išvirtins kaip platesnė indų diaspora. Kadangi didesnio masto indų migracija į Lietuvą yra palyginti nesenas reiškinys, jis yra visiškai netirtas mokslininkų. Trūksta supratimo apie tai, kaip vyksta indų migracija ir kokias specifines formas ji įgyja Lietuvoje, šiuo metu patiriančioje ekonomikos augimą, geopolitinius iššūkius ir kylančią visuomeninę įtampą dėl intensyvėjančios ir vis labiau įvairėjančios migracijos. Straipsnio tikslas – užpildyti žinių spragą apie indų migrantus Lietuvoje, analizuojant besikuriančią jų bendruomenę, jos kompleksiskumą, taip siekiant problematizuoti visuomenėje besirandantį redukcionistinį indų migrantų stereotipizavimą. Analizės centre – indų migrantų bendruomenės dinamika ir jų saistymosi ypatumai, interpretuojami remiantis bendruomeniškos dezintegracijos (*convivial disintegration*) sąvoka, leidžiančia atskleisti įvairialypius indų migrantų bendruomeninio saistymosi niuansus.

Indų diaspora, kaip ir pati Indija, pasižymi didžiule regionine, etnine, lingvistine ir religine įvairove. Šis straipsnis prisideda prie tyrimų, akcentuojančių indų migracijos regioninę dimensiją ir regioninio saistymosi reikšmę indų diasporos kontekste (Ballard 1994; Dordi, Walton-Roberts 2016; Kurien 2002; Oonk 2007; Tatla 1999; Vertovec 2000). Šie tyrimai iliustruoja, kad regioniniai ryšiai ir regioninis tapatinimasis yra neatsiejama indų diasporos charakteristika, šalia kitų saistymosi dimensijų – religijos, kastos, lyties, politinės tapatybės ir kt. Indų migracija istoriškai vyko ir tebevyksta per regioninius asmeninius ir institucionalizuotus migracinius tinklus, todėl skirtingose šalyse išvirtino gausios ir stiprios regioninės indų diasporos bendruomenės.

Indijos diasporos formavimuisi didelę įtaką daro ir Indijos valdžios politika. Mokslininkai pažymi, kad skirtingų Indijos valstijų regioninės valdžios institucijos ir organizacijos gerokai anksčiau išitraukė į migracijos valdymą. Centrinės Indijos valdžios pozicija indų diasporos atžvilgiu pradėjo keistis tik XX a. 8–9 dešimtmečiais, kai buvo suvoktas ir imtas išnaudoti indų diasporos ekonominis bei politinis potencialas (Dordi, Walton-Roberts 2016: 87; Jacobsen 2023: 5). Ypač aktyvūs diasporos politikoje yra nuo 2014 m. centrinėje valdžioje esantys hinduistų nacionalistai, kurie sėkmingai išnaudojo diasporos potencialą savo politiniams tikslams, o dabar dar aktyviau imasi indų diasporos politikos, siekdami konstruoti globalią, hinduistinę tapatybę pagrindu grindžiamą diasporą (Anderson 2023; Jaffrelot, Therwat 2007).

Lietuvos atvejis indų migracijos kontekste yra įdomus, nes atspindi naujas šio reiškinio tendencijas. Skirtingai nei daugelyje kitų šalių, Lietuvoje nėra istoriškai susiformavusios indų diasporos bendruomenės (-ių), o indų migracija pasižymi regionine įvairove. Kitas specifinis aspektas yra tai, kad indų migracija į Lietuvą prasidėjo aktyvios hinduistų nacionalistų diasporos politikos laikotarpiu, kas paaiškina Lietuvos indų migrantų saistymosi ypatumus – ryškėjančią skirtį tarp nacionalinio ir regioninio saistymosi.

INTEGRACINIO DISKURSO KRITIKA

Integracija šiandien yra tapusi ne tik etine (moksline), bet ir emine (populiariąja) kategorija (Rytter 2018: 684), nurodančia skirtingus dalykus, tokius kaip normatyvinį idealą, kaip turėtų atrodyti tam tikra visuomenė, valstybės konstruojamą socialinės politikos diskursą bei pačių

¹ Tyrimas vykdytas ir straipsnis parengtas įgyvendinant Lietuvos mokslo tarybos (LMT LT) finansuojamą Mokslininkų grupių projektą „Migrantų iš trečiųjų šalių Lietuvoje etnis, nacionalinis, transnacionalinis identitetai ir geopolitinės nuostatos karo Ukrainoje kontekste“ (S-MIP-23-39).

migrantų santykio su priimančia valstybe ir visuomene įsivaizdavimą. Pastaraisiais metais ši sąvoka sulaukė nemažai kritikos iš migraciją tyrinėjančių mokslininkų, rašančių „prieš integraciją“ arba siekiančių ją „deromantizuoti“ (Meissner, Heil 2021; Rytter 2018; Schinkel 2018). Integracijos diskursas buvo sukritikuotas kaip neokolonijinis ideologinis konstruktas, prisidedantis prie socialinės nelygybės, paremtos etniniais ir rasiniais kriterijais, įtvirtinimo. Orientacija į migrantų integraciją dažnai nukreipia dėmesį nuo kitų išsisknijusių problemų, tokių kaip rasizmas, ksenofobija, socioekonominė atskirtis ir segregacija. Kritikai taip pat kvestionuoja integracijos sąvokos kaip mokslinio įrankio naudojimą, pabrėždami jos episteminių ribotumą, nes visuomenė joje konceptualizuojama kaip aiškiai apibrėžtas ir vientisas darinys. Ši sąvoka ir diskursas, anot kritikų, nebeatitinka dabarties realijų, kurias vis labiau žymi didėjanti diversifikacija, Steveno Vertoveco (2023) apibūdinama „superįvairovės“ (*superdiversity*) sąvoka.

Prisidėdami prie integracijos diskurso kritikos Fran Meissner ir Tilmannas Heilis (2021) pasiūlė naują sąvoką – bendruomeniška dezintegracija (*convivial disintegration*). Ji skatina žvelgti į tai, kaip kultūriniai skirtumai koegzistuoja superįvairovės paženklintose visuomenėse. Įvairovė bei iš to kylanti įtampa ir konfliktai yra pagrindinės šiuolaikinės socialinės realybės charakteristikos, kurios gali būti ne tik destruktivos, bet ir produktyvios. Bendruomeniškos dezintegracijos sąvoka bando atliepti šiuolaikinių visuomenių įvairovę, konfliktiškumą ir ambivalentiškumą, užuot bandžiusi visus šiuos aspektus „atskiesti“ per integracijos diskursą (Meissner, Heil 2021: 750).

Šiame straipsnyje indų migrantų bendruomenės dinamika konceptualizuojama kaip bendruomeniška dezintegracija, akcentuojant vidinio bendruomeninio saistymosi ypatumus. Ši prieiga pasirinkta todėl, kad paaiškina indų migrantų poreikį atkurti savo kultūrinę tapatybę naujoje šalyje, o ne vien tik perimti vietinę kultūrą, ko dažnai tikimasi iš migrantų integraciniame diskurse. Be to, ši sąvoka leidžia matyti indų bendruomenę ne kaip vienalytį darinį, o kaip struktūrą, paženklintą įtampos tarp nacionalinio ir regioninio saistymosi.

METODOLOGIJA

Tyrimo metu atlikti pusiau struktūruoti giluminiai interviu su indų migrantais, įsikūrusiais Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje bei trijuose mažesniuose Lietuvos miestuose – Panevėžyje, Plungėje ir Mažeikiuose. Iš viso buvo kalbinti 32 respondentai. Didžiausi miestai tyrimui pasirinkti dėl didžiausių indų migrantų srautų, susijusių su siūlomų studijų ir darbo galimybėmis. Mažesni miestai tyrime atsirado natūraliai – vieni informantai nurodė kitus, suteikdami papildomų įžvalgų apie indų migrantų patirtis mažesnėse gyvenvietėse. Interviu vyko anglų kalba, laikantis socialiniams tyrimams taikomų etinių reikalavimų.² Informantų ieškota per bendruomenės lyderius ir jų kontaktus, taip pat pateikiant užklausą dėl dalyvavimo tyrime įvairiose indų „Facebook“ grupėse. Be to, tyrime pasitelkta internetinė etnografija – stebėti socialiniai tinklai, kuriuos kuria ir palaiko indų migrantai Lietuvoje, taip pat dalyvauta įvairiuose indų bendruomenės ir Indijos ambasados organizuojuose renginiuose.

Didžioji dalis informantų – studentai arba buvę studentai, nusprendę pasilikti Lietuvoje po studijų baigimo. Kita dalis atvyko į Lietuvą darbo arba šeimos susijungimo tikslais. Kalbinti indai dirba aukštos, vidutinės ir žemos kvalifikacijos darbu Lietuvoje ir tarptautinėse

² Tyrimo etika patvirtinta Lietuvos socialinių mokslų centro Atitikties mokslinių tyrimų etikai komiteto 2023-12-22 sprendimu Nr. AMTEK-P-1. Straipsnyje pateikiami migrantų vardai yra pseudonimai.

įmonėse. Vidutinės ir žemos kvalifikacijos darbuotojai (suvirintojai, statybininkai) pasižymi tuo, kad jie yra labai mobilūs ir dažnai keičia savo darbo ir gyvenimo vietą Lietuvoje bei kitose ES šalyse pagal darbdavių poreikius. Jų migracijos istorijos ir patirtys yra svarbi tema ateities tyrimams dėl jų patiriamų sunkumų ir galimo darbdavių išnaudojimo. Be to, jie apskirtai yra mažiau matomi viešojoje erdvėje ir rečiau dalyvauja bendruomenės veiklose.

Dauguma kalbintų indų migrantų gali būti priskiriami vidurinei klasei, atsižvelgiant į tai, kad dažniausiai jie yra kilę iš išsilavinusių šeimų, galinčių finansuoti jų atvykimą į Lietuvą. Nemaža dalis atvykusiųjų į Lietuvą pasinaudojo studijų ar įdarbinimo agentūrų paslaugomis, o kiti darbą ir studijų galimybes susirado savarankiškai. Dauguma turi gerus anglų kalbos įgūdžius, kurie Indijoje taip pat laikomi klasinio statuso rodikliu. Informantų amžius svyravo nuo maždaug 18 iki 50 metų, o vyrų ir moterų pasiskirstymas buvo apytiksliai 72–28 proc. Religinė tapatybė įvairi – hinduistai (dauguma), musulmonai, krikščionys ir sikhai. Dar įvairesnė jų regioninė tapatybė, apimanti tokias Indijos valstijas kaip Tamil Nadu, Kerala, Karnataka, Andra Pradešas, Madja Pradešas, Gudžaratas, Pandžabas, Himačal Pradešas, Utarakandas, Harijana, Utar Pradešas, Biharas ir Vakarų Bengalija. Keletas informantų buvo gimę ir (arba) gyvenę Persijos įlankos šalyse. Šis regioninis pasiskirstymas rodo, kad šiuo metu Lietuva nėra orientuota į vieno kilmės regiono indų migrantus. Migrantų kastinė tapatybė taip pat įvairi, tačiau jos svarba pasirodė dviprasmiška. Vieni informantai atvirai nurodė savo kastinę tapatybę, kiti buvo linkę ją nutylėti arba net apskirtai kvestionuoti šio tapatybinio kriterijaus aktualumą šiuolaikinėje Indijoje, kas atspindi ir nevienareikšmią kastinės tapatybės vertinimą pačioje Indijoje (Deshpande 2013). Informantai atvirai kalbėjo ir apie savo religinę tapatybę, nenurodydami jokių tarp religinių įtampų. Ko gero, ryškiausia skirtis tarp indų migrantų pasireiškė per regioninės, lingvistinės, etninės bei nacionalinės tapatybės sureikšminimą.

INDŲ BENDRUOMENĖS (-IŲ) KŪRIMOSI DINAMIKA

Pirmieji bandymai telkti Indijos piliečius į bendruomenę randami internete. „Facebook“ platformoje veikia kelios indų migrantų Lietuvoje jungiančios grupės ar puslapiai: „Indians in Lithuania“ (~8 100 narių), „IN Indians in Lithuania LT“ (~6 400 narių), („Indians in Lithuania LT“ (~2 500 narių), „Indians in Vilnius“ (~2 300 narių), „Indian Community in Kaunas“ (~130 narių), „Indians in Klaipėda“ (15 stebėtojų), „Indian Community in Klaipėda“ (214 stebėtojų) (žiūrėta 2025 08 15). Šiose platformose vyksta diskusijos įvairiais praktiniais gyvenimo Lietuvoje klausimais: leidimų laikinai gyventi, vairuotojo pažymėjimų gavimo, darbo paieškų ir pasiūlymų, dalijimosi „Bolt“ ar „Wolt“ paslaugų paskyromis, galimybių atsivežti arba perduoti tam tikrus daiktus iš / į Indiją, kultūrinių renginių anonsų ir kt. Šios grupės veikia kaip informacijos sklaidos kanalai, vienijantys indus bendros nacionalinės tapatybės bei panašių kasdienio gyvenimo poreikių ir iššūkių pagrindu. Vis dėlto jos nereprezentuoja jokių konkrečių organizuotų grupių.

Svarbus įvykis indų bendruomenės gyvenime buvo Indijos ambasados Vilniuje atidarymas 2023 m. Iki to laiko Indijos atstovavimą Lietuvoje vykdė Indijos ambasada Varšuvoje. Nuo pat veiklos pradžios Indijos ambasada Vilniuje, šalia kitų diplomatinių veiklų, ėmėsi indų bendruomenės telkimo – organizuoja pagrindines hinduistų religines šventes, tokias kaip *Holi* ir *Diwali*, orientacines programas Indijos studentams, tarptautinės josgos dienos šventimą ir kitokio pobūdžio kultūrinius renginius. Dauguma ambasados kultūrinių iniciatyvų yra susijusios su Indijos hinduistų nacionalistų valdžios politika, projektuojančia Indiją ne kaip daugiakultūrę ir sekuliarią, bet hinduistų valstybę (Chatterji, Hansen,

Jaffrelot 2019; Jaffrelot 2021). Hinduistų nacionalistų politikoje yra ypač svarbus diasporos bendruomenių mobilizavimas, siekiant įtvirtinti civilizacinę hinduistų tapatybę (Anderson 2023).

Atsidarius Indijos ambasadai Vilniuje, trijuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose susikūrė kelios visuomeninės indų organizacijos: „Indian Community Lithuania“ (ICL) Vilniuje (nuo 2024 m.), „ICCRA“ Kaune (*Indian Community for Cultural and Religious Activities*) (nuo 2024 m.) ir „Indų bendruomenė Klaipėdoje „Apti“ (nuo 2025 m.); žodis *āpti* sanskrito kalba reiškia „išpildymas, sėkmė, pasiekimas“. Visos trys organizacijos yra oficialiai įregistruotos Registrų centre kaip viešosios įstaigos (VšĮ). Jos siekia telkti Lietuvoje gyvenančius indus nacionalinės tapatybės pagrindu, o jų veikla nukreipta į bendruomenės stiprinimą per įvairių kultūrinių renginių organizavimą ir tarpkultūrinio supratimo skatinimą. Organizacijos palaiko glaudžius ryšius su Indijos ambasada, o Klaipėdos indų organizacija aktyviai bendradarbiauja ir su Klaipėdos miesto savivaldybės Tautinių kultūrų centru. Šios organizacijos siekia kurti tarpkultūrinius ryšius tarp Indijos ir Lietuvos, skatindamos abipusę integraciją. Ši vizija ryškiausiai atsispindi Kauno indų organizacijos tikslo formuluotėje:

ICCRA yra bendruomenė, sukurta kultūriškai integruoti indus į Lietuvą ir integruoti lietuvius į Indijos kultūrą per Indijos kultūrą ir renginius Lietuvoje (ICCRA „Facebook“ puslapis, <https://www.facebook.com/profile.php?id=61560242536654>, žiūrėta 2025 08 15).

Kadangi indų organizacijoms yra svarbus Indijos ambasadoms palaikymas ir parama, jų veiklos turinys daugiausia atspindi dabartinės Indijos valdžios vykdomą indų diasporos politiką ir jos formuojamą Indijos kultūros supratimą.

Indų bendruomenės dinamika ir tarpusavio sąsistymasis neapsiriboja minėtomis nacionalinę tapatybę puoselėjančiomis organizacijomis ir iniciatyvomis. Internetu, ypač socialiniuose tinkluose, veikia ir neoficialios grupės, buriančios indus pagal regioninę, etninę ar lingvistinę tapatybę: „Kauno Mallu Club“, „Lithuanian Mallus“, „The Indian Bengali Community in Lithuania“, „Telugu Titans“, „Lithuania Telugu Community“. Šios grupės vienija asmenis iš skirtingų Indijos valstijų ir regionų, pasižyminčių stipria lingvistine bei etnine tapatybe, ir pabrėžia regioninės kultūros raiškos svarbą. Žodis *Mallu* vartojamas malajalių kalba kalbantiems žmonėms, gyvenantiems Pietų Indijos Keralos valstijoje, apibūdinti; bengalai – tai etnolingvistinė grupė iš Indijos Vakarų Bengalijos valstijos, o telugai – etnolingvistinė grupė iš Andra Pradešo ir Telanganos valstijų.

Šiose aptartose indų bendruomenės organizavimosi formose galima išvelgti bandymus telkti indus ne tik nacionalinės, bet ir regioninės tapatybės pagrindu. Kitoje dalyje analizuojama, kaip ši skirtis atsispindi indų migrantų pasakojimuose.

NACIONALINIS IR REGIONINIS SAISTYMASIS

Šiame skyriuje apžvelgiama indų migrantų bendruomenės dinamika, ypatingą dėmesį skiriant jų sąsistymosi specifikai. Saistymasis kaip analitinė sąvoka (Anthias 2006; Yuval-Davis 2006) yra tinkama migrantų integracijos diskurso kritikai, nes ji atskleidžia įvairius būdus, kaip individai siejasi su savo socialine aplinka, pabrėžiant išgyventą ir įkūnytą patirtį, o ne iš išorės primetamus ideologizuotus integracijos standartus ar lūkesčius.

Nacionalinė tapatybė indų migrantams yra neišvengiama, nes į Lietuvą jie atvyksta ir įvairias imigracines procedūras pereina kaip Indijos piliečiai. Priimanti visuomenė juos taip pat identifikuoja pirmiausia pagal šią tapatybinę kategoriją. Tokia nacionalinė tapatybė gali

būti traktuojama kaip priskirtinė ir labiausiai lemianti jų gyvenimo galimybes užsienyje. Kaip buvo pademonstruota ankstesnėje dalyje, indų migrantų nacionalinės tapatybės turinį stipriai veikia hinduistų nacionalistų valdžios politika ir jos formuojamas Indijos kultūros supratimas, Lietuvoje labiausiai pasireiškiantis per Indijos ambasados veiklą. Šią tapatybę palaiko ir sustiprina pačių indų iniciatyvos – įvairios interneto grupės ir indų migrantams atstovaujanti organizacijos įtvirtina indų nacionalinę tapatybę pilietybės pagrindu.

Šalia nacionalinės tapatybės indų migrantams ne ką mažiau svarbi jų regioninė tapatybė. Interviu metu išryškėjo, kad indų migrantų bendruomenėje egzistuoja skaidymasis į mažesnes grupes pagal regioninę tapatybę, apimančią ir lingvistines, ir etnines charakteristikas.

Regioninis susipriešinimas atsispindi Nitjos, kilusios iš pietinės Tamil Nadu valstijos, turinčios stiprų etninį ir lingvistinį identitetą, pasakojime:

Visuomet buvo skilimas Indijoje tarp Šiaurės ir Pietų. Pietiečiai nemėgsta žmonių, kalbančių hindi kalba. Hindi kalbantieji nemėgsta žmonių, kalbančių tamilų, telugų kalbomis. Net ir jose egzistuoja dar mažesnės grupės. Kaune neseniai įvyko incidentas, kurio metu Šiaurės indai konfliktavo su Pietų indais (Vilnius, 2025 04 04).

Nehos, kilusios iš Pietų Indijos Keralos valstijos malajalių bendruomenės, žodžiuose jaučiasi nuoskauda dėl Pietų Indijos žmonių stigmatizavimo:

Šiaurės indai galvoja, kad Pietų indai yra purvini. Kalbantys hindi kalba šaiposi iš Pietų Indijos kalbų. [...] Jie labai gerai galvoja apie save, žemina pietiečius dėl jų maisto, kalbos, kultūros ir kt. (Vilnius, 2024 01 20).

Dinešas iš Pietų Indijos Tamil Nadu valstijos pateikė kitą perspektyvą, iškeliančią pietiečių charakterio privalumus:

Mes pietiečiai labai lengvai bendraujame tarpusavyje lyginant su šiauriečiais. Jie nesikalba tarpusavyje, nesišypso (Kaunas, 2024 12 12).

Šalia šių regioninę ir etninę tapatybę sureikšminančių naratyvų, pasitaiko ir prieštaraujančių nuomonių, teikiančių prioritetą nacionaliniam, o ne regioniniam tapatinimuisi. Gau-rabas, kilęs iš kultūriškai specifinės Vakarų Bengalijos, bet labiau prisirišęs prie nacionalinės, o ne regioninės tapatybės, pažymėjo:

Man nepatinka šios mažos bendruomenės. Jei padalinsime visą Indiją, gausime 28–30 mažų bendruomenių. Nematau jokios prasmės tokiame išsiskaidyme (Vilnius, 2024 12 17).

Iš centrinėje Indijoje esančios Madja Pradešo valstijos atvykusi Athira samprotavo apie regioninio saistymosi teigiamas ir neigiamas pasekmes, taip pat pabrėžė nacionalinės tapatybės prioritetą:

[Regioninis tapatinimasis] yra teigiamas dalykas, nes žmonės tokiu būdu reprezentuoja savo regioną, o kiekvienas Indijos regionas yra kultūriškai kitoniškas – skirtingos kultūrinės praktikos, skirtingas maistas, skirtingi švenčių šventimo būdai. [...] Jie turi pilną teisę tai atkurti čia kaip bendruomenė. Tai yra teigiamas dalykas. Bet jei jie bando reprezentuoti Indiją kaip padalintą ir save mato ne kaip indus, bet pirmiausiai kaip tamilus, jei kalba taip Lietuvoje, tai nėra gerai. [...] [Aš jiems pasakyčiau], nesistenkite savęs reprezentuoti kaip besiskiriančių nuo Indijos. Jūs esate Indijos dalis ir kai save reprezentuojate, turite sakyti, kad reprezentuojate [tam tikrą] Indijos regioną. Ir nesakykit, kad jūs esat skirtingi dėl to, kad esat

tamilai ar bengalai. Prašau, nekurkite tokio vaizdinio lietuviams, vietiniams žmonėms, kad jūs skiriatės nuo Indijos (Kaunas, 2024 10 28).

Apibendrinant, indų migrantų pasakojimuose aiškiai matyti skirtis tarp regioninio ir nacionalinio saistymosi. Regioninio kultūrinio savitumo akcentavimas dažnesnis iš pietinės Indijos kilusių informantų atveju. Iš šiaurinės ir centrinės Indijos kilę informantai, nors ir rodę tam tikras regioninio identifikavimosi apraiškas, labiau linkę saistytis nacionalinės tapatybės pagrindu.

SAISTYMASIS PER KULTŪRINĘ VEIKLĄ

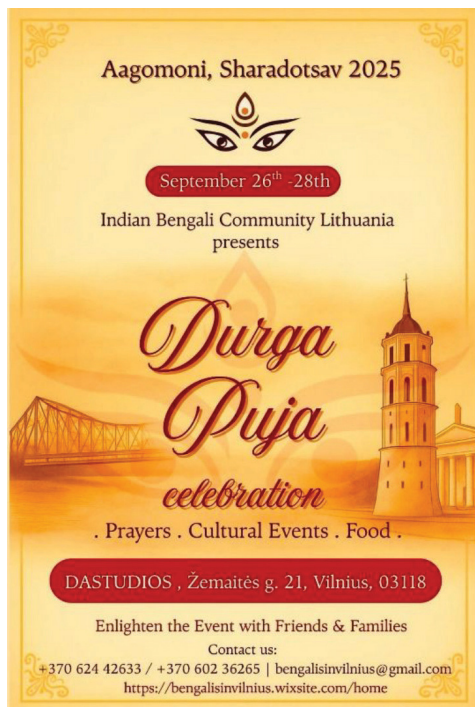
Indijos kultūros reprodukcija diasporos kontekste vyksta ne tik „iš viršaus“, t. y. Indijos ambasados iniciatyva, bet ir pačių migrantų pastangomis. Kasmet indų bendruomenė švenčia *Holi* ir *Diwali / Deepavali* šventes (1 pav.), kurios, viena vertus, yra įgijusios panindiškų švenčių statusą, tačiau, kita vertus, gali būti traktuojamos kaip atspindinčios politiškai hinduizuotą Šiaurės ir Centrinės Indijos kultūrą. Indų migrantų kultūrinėje veikloje taip pat atsispindi regioninės kultūros ypatumai. Lietuvoje gyvenantys telugai organizuoja *Ugadi* (2 pav.), bengalai – *Durga puja* (3 pav.), malajaliai – *Onam* šventes (4 pav.). Indų organizacijos, jungiančios indus nacionalinės tapatybės pagrindu, taip pat bando įtraukti regionines šventes į savo repertuarą. Klaipėdoje *Onam* šventę 2025 m. organizavo Klaipėdos indų bendruomenė, neapsiribodama vien tik malajalių grupe, o bandydama įtraukti platesnį dalyvių ratą (5 pav.).

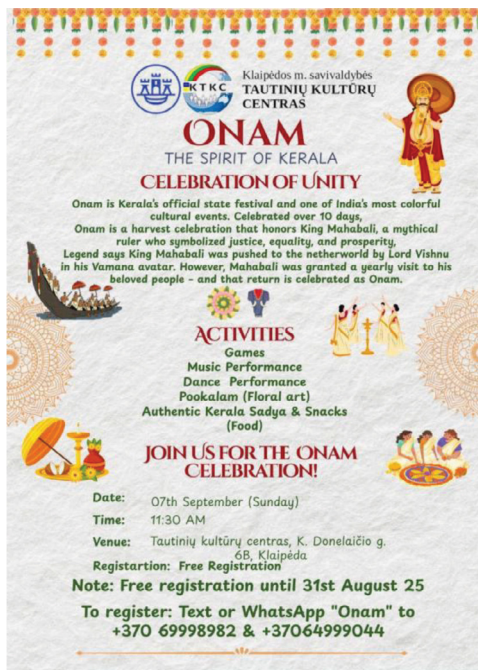
1 pav. Šaltinis: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=122176266518186045&set=pb.61555581369638.-2207520000&type=3> (žiūrėta 2025 10 02)

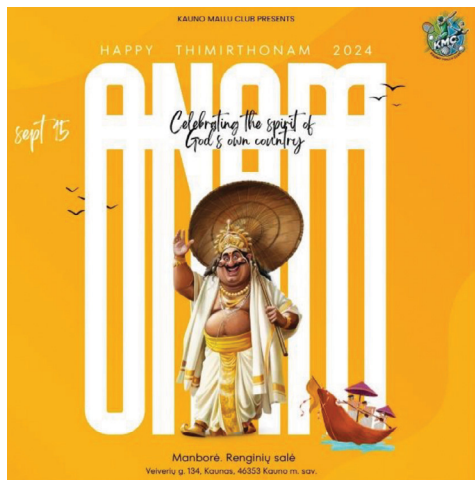
2 pav. Šaltinis: https://www.instagram.com/lithuania_telugu_community/ (žiūrėta 2025 10 02)

3 pav. Šaltinis: <https://www.facebook.com/photo?fbid=122174702420537004&set=a.122103812606537004> (žiūrėta 2025 10 02)

5 pav. Šaltinis: <https://www.facebook.com/photo?fbid=122139984296833126&set=a.122099677454833126> (žiūrėta 2025 10 02)

4 pav. Šaltinis: https://www.instagram.com/kauno_mallu_club/ (žiūrėta 2025 10 02)

Nepaisant šios įvairovės, indų migrantai panašiai suvokia savo kultūros atkūrimo prasmę migracijos kontekste. Toliau pateikiamos į kultūrinių renginių organizavimą įsitraukusių indžių perspektyvos, atskleidžiančios švenčių šventimo ir saistymosi sąsajas.

Nemaža dalis kalbintų indų prisipažino, kad atvykę į Lietuvą pradžioje jautė didelį vienišumo jausmą ir bendruomenės trūkumą. Nitja, viena iš aktyvių bendruomenės narių Vilniuje, pasakojo, kad ėmėsi organizuoti indišką šventes, nes norėjo išsivaduoti iš vienišumo jausmo gyvendama Lietuvoje. Jos pasakojime švenčių šventimas siejamas su namų, išsiskynimo jausmu:

Aš jaučiu namų jausmą, kai turiu galimybę švęsti indišką šventes. Indija yra šalis, kurioje šventės švenčiamos kas tris mėnesius. Visus

metus esi užsiėmęs. Kai atvykstu į užsienio šalį, noriu išlaikyti ryšį su savo šaknimis. Susitikę su keliais draugais iš Indijos nutarėme, kad turime imtis veiklos, kad nei mes patys, nei kiti indai nesijaustų vieniši. Tuo pačiu parodytumėme savo kultūrą šaliai, kuri jos dar nėra mačiusi (Vilnius, 2025 04 04).

Sarita, aktyvi indų bendruomenės narė Klaipėdoje, įsitraukusi į kultūrinių renginių organizavimą, pasakojo, kad ją imtis šios veiklos pastūmėjo dukra. Kultūrinius renginius Sarita regi kaip būdą palaikyti bendruomeniškumą tarp indų.

Mano dukra mane spaudė. [Ji vis kartojė] „Mama, aš noriu kažką daryti, man čia nuobodu“. Artėjo Navratri [Deivei Durgai skirta šventė]. Ji norėjo žaisti garba, tą šokį su lazdomis. Ji sakė: „Visi mano draugai šoka ten [Indijoje], o aš čia negaliu tuo mėgautis.“ Tada nusprendėm kažką daryti. Taip pamažu ir pradėjome. [...] Aš noriu rengti daugiau renginių. Noriu daugiau kultūros. [...] Indų bendruomenė nori daugiau kultūrinių renginių. Tai būdas mums visiems susitikti, susipažinti vieniems su kitais (Klaipėda, 2025 05 17).

Athira kartu su savo vyru yra pagrindiniai indų bendruomenės lyderiai Kaune, organizuojantys įvairius renginius ir neformalius susibūrimus. Ji švenčių šventimą regi kaip būdą užmegzti ir palaikyti ryšius ne tik su indų bendruomene, bet ir su lietuviais.

Viena iš priežasčių, kodėl mes ėmėme organizuoti šiuos renginius, tai mano noras sutikti daugiau žmonių. Taip pat norėjau, kad ir lietuviai įsijungtų į šias kultūrines šventes. [...] Noriu, kad jie žinotų, kad jie gali bendrauti su indais. Mes esame labai atviri žmonės. Ir labai vertiname, jei kiti ateina švęsti kartu. Tai mūsų šventė, bet mes tikrai nematome jokios problemos, jei lietuviai ateina, valgo ir švenčia su mumis. [...]. Bet Lietuvoje viskas kitaip. Kalėdos – tai šeimos reikalas. Ir jie nekviečia kitų. Taigi aš pagalvoju, gerai, jūs nekvičiate kitų, bet mes švenčiame atvirai ir kviečiame visus. [...] Gyvenu čia jau trejus ar ketverius metus, tikiuosi vien tik gerų dalykų [ateityje]. Mes [su vyru] sukūrėme šią kultūrinę bendruomenę tam, kad geriau integruotumėmės su vietiniais žmonėmis (Kaunas, 2024 10 28).

Indų migrantų švenčių šventime regime tą pačią skirtį ar įtampą tarp nacionalinės pavidios ir regioninės kultūros sklaidos, tarp pastangų konstruoti bendrą nacionalinę kultūrą ir siekio reprezentuoti Indijos daugiakultūriškumą per regioninės kultūros raišką. Nepaisant šios tapatinimosi skirties, indų migrantai panašiai suvokia saistymąsi kaip savo kultūros atkūrimą naujoje aplinkoje. Švenčių šventimas, jų supratimu, padeda užmegzti ir palaikyti ryšius savo bendruomenės viduje ir kartu reprezentuoti savo kultūrą priimančiai visuomenei bei joje integruotis.

DISKUSIJA IR IŠVADOS

Gausūs indų diasporos tyrimai kitose šalyse atskleidžia, kad indai, panašiai kaip ir kiti Pietų Azijos regiono migrantai, yra linkę atkurti savo kultūrą naujose aplinkose ir išlaikyti tam tikrą kultūrinį uždaramą. Būtent tai išskiria diasporos bendruomenes iš paprastų migrantų srautų ir lemia diasporos kultūros reprodukciją. Todėl nestebina, kad ir Lietuvos atveju matome panašią besikuriančios indų diasporos bendruomeninę dinamiką. Savo bendruomenės kūrimas ir galimybė atkurti Indijos kultūrinę praktiką indų migrantams Lietuvoje šiuo metu yra vienas svarbiausių socialinio gyvenimo prioritetų. Tai gali būti siejama ne tik su gyvenimo migracijos kontekste poreikiais, bet ir su platesniu Indijos visuomenei ir politikai būdingu komunitarizmu kastos, religijos ir regioninės tapatybės pagrindais, kurių turinys gyvenant užsienyje neišvengiamai kinta, o pats tapatinimosi ir saistymosi modelis išlieka.

Indai Lietuvoje saistymąsi pirmiausia suvokia kaip bendruomeninių ryšių migrantų bendruomenėje sukūrimą. Pagrindiniai klausimai, kylantys indų migrantams šioje indų

bendruomenės kūrimosi stadijoje, yra šie: kaip priklausyti indų bendruomenei – siejant ją su nacionaline, regionine ar abiem tapatybėmis? Kaip atkurti savo nacionalinę ar regioninę kultūrą gyvenant Lietuvoje? Kaip pasiekti didesnę savo kultūros raiškos matomumą viešojoje erdvėje?

Jei į indų migrantų situaciją Lietuvoje žvelgtume iš siauros integracinės perspektyvos – kaip į vietos kultūros perėmimo procesą, – galėtume klaidingai manyti, kad indų integracija nevyksta, nes jie yra linkę reprodukuoti savo kultūrinės normas ir praktikas, o vietines perima menkiau. Tačiau pažvelgus iš bendruomeniškos dezintegracijos perspektyvos, jų pastangas atkurti savo kultūrą derėtų vertinti kaip bandymą integruotis išlaikant savąją kultūrinę tapatybę. Atkurdami savo kultūrą naujame kontekste, jie kuria diasporos erdvę, kuri užtikrina jų socialinius poreikius bei kultūriškai praturtina priimančią valstybę ir visuomenę. Indų migrantai gali jaustis integruoti, turėdami stiprius bendruomeninius saitus ir atpažįstamą bei pripažįstamą kultūrinę tapatybę.

Lietuvos migracijos politikos formuotojai turėtų atsižvelgti į šių indų migrantų bendruomeniškos dezintegracijos poreikį. Neseniai Lietuvoje patvirtintas strateginis migrantų integracijos planas, orientuotas į dvi pagrindines kryptis: 1) sociokultūrinę integraciją, apimančią 40 valandų mokymus apie Lietuvos kultūrą, vertybes, teisę ir socialines paslaugas, siekiant pagerinti migrantų adaptaciją jų naujoje aplinkoje; ir 2) psichologinės pagalbos priemones (European Commission 2025). Užuoat apsiribojus vietinės kultūros mokymu ir psichologinės pagalbos priemonėmis, kurios, nors ir svarbios, nėra pakankamos visavertei integracijai, migracijos politikos formuotojams vertėtų ieškoti būdų bendradarbiauti su indų organizacijomis, įgalinant jas prisidėti prie integracijos proceso migrantams kultūriškai priimtinais būdais. Šis tyrimas atskleidžia, kad dabartinėje indų migrantų bendruomenės kūrimosi stadijoje Lietuvoje jiems ypač svarbus savos kultūros atkūrimas ir šventimas, šias progas suvokiant kaip galimybę užmegzti ryšį su priimančia visuomene. Bendradarbiavimas tarp Lietuvos institucijų ir indų migrantų organizacijų reikšmingas ir todėl, kad padėtų šioms organizacijoms tapti mažiau priklausomoms nuo užsienio finansavimo bei atstovauti ne tik jų kilmės šaliai, bet ir Lietuvos interesams. Pagrindinis iššūkis, kurį galima išžvelgti indų migrantų kultūros raiškoje, yra tam tikrų politiškai ideologizuotų kultūros formų sklaida.

Šiame straipsnyje dėmesys buvo sutelktas tik į regioninio ir nacionalinio tapatinimosi skirtų indų migrantų bendruomenėje. Ateities tyrimai galėtų apimti platesnę analizės lauką – nagrinėti, kaip diasporinėje indų migrantų tapatybėje sąveikauja įvairūs saistymosi aspektai – religinis, politinis, kastinis, lyties ir kiti. Remiantis šio tyrimo rezultatais galima kelti hipotezę, kad didėjant indų migracijai į Lietuvą, jų bendruomeninis saistymasis taps įvairesnis – formuosis daugiau grupių, telkiamų regioniniu, religiniu ar net kastiniu pagrindu.

Gauta 2025 06 03
Priimta 2025 11 28

Literatūra

1. Anderson, T. G. E. 2023. *Hindu Nationalism in the Indian Diaspora: Transnational Politics and British Multiculturalism*. London: Hurst Publishers.
2. Anthias, F. 2006. 'Belongings in a Globalising and Unequal World: Rethinking Translocations', in *The Situated Politics of Belonging*, eds. N. Yuval-Davis, K. Kannabiran and U. Vieten. London: Sage, 17–31.
3. Ballard, R. (ed.) 1994. *Desh Pardesh: The South Asian Presence in Britain*. London: Hurst & Company.
4. Chatterji, P. A.; Hansen, T. B.; Jaffrelot, C. (eds.) 2019. *Majoritarian State: How Hindu Nationalism is Changing India*. London: Hurst Publishers.

5. Deshpande, S. 2013. 'Caste and Castelessness: Towards a Biography of the "General Category"', *Economic and Political Weekly* 48(15): 32–39. Prieiga per internetą: <https://www.jstor.org/stable/23527121> (žiūrėta 2025 05 30).
6. Dordi, H.; Walton-Roberts, M. 2016. 'Unpacking the (Diasporic) Nation: The Regionalized and Religious Identities of the "Indian" Diaspora', in *Diasporas, Development and Governance*, eds. A. Chikanda, J. Crush and M. Walton-Roberts. Cham: Springer, 83–100. Prieiga per internetą: https://doi.org/10.1007/978-3-319-22165-6_6 (žiūrėta 2025 08 19).
7. European Commission. 2025. *Lithuania: Strategic Plan on Integration*. Prieiga per internetą: https://home-affairs.ec.europa.eu/news/lithuania-strategic-plan-integration-2025-01-20_en (žiūrėta 2025 05 30).
8. International Organization for Migration. 2024. *World Migration Report 2024*. Geneva: IOM. Prieiga per internetą: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2024> (žiūrėta 2025 05 30).
9. Jacobsen, K. A. (ed.) 2023. *Hindu Diasporas*. Oxford: Oxford University Press.
10. Jaffrelot, C. 2021. *Modi's India: Hindu Nationalism and the Rise of Ethnic Democracy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
11. Jaffrelot, C.; Therwath, I. 2007. 'The Sangh Parivar and the Hindu Diaspora in the West: What Kind of "Long-Distance Nationalism"?', *International Political Sociology* 1(3): 278–295. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1111/j.1749-5687.2007.00018.x> (žiūrėta 2025 08 19).
12. Kurien, P. 2002. *Kaleidoscopic Ethnicity: International Migration and the Reconstruction of Community Identities in India*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
13. Meissner, F.; Heil, T. 2021. 'Deromanticising Integration: On the Importance of Convivial Disintegration', *Migration Studies* 9(3): 740–758. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1093/migration/mnz056> (žiūrėta 2025 05 30).
14. Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. 2025 a. *Migracijos metraštis 2024 m.* Vilnius: Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Prieiga per internetą: <https://migracija.lrv.lt/public/canonical/1750415196/1330/MM%202024%20LT.pdf> (žiūrėta 2025 08 11).
15. Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. 2025 b. *Latest Migration Yearbook – Key Statistics*. Prieiga per internetą: <https://migracija.lrv.lt/en/news/latest-migration-yearbook-key-statistics/> (žiūrėta 2025 05 30).
16. Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. 2024. *Migracijos metraštis 2023*. Vilnius: Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Prieiga per internetą: <https://migracija.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/5/xtUeX75YEX8.pdf> (žiūrėta 2025 08 19).
17. Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. 2021. *Migracijos metraštis 2020*. Vilnius: Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Prieiga per internetą: https://migracija.lrv.lt/uploads/migracija/documents/files/Migracijos%20metraščiai/MIGRACIJOS%20METRAŠTIS_2020_1.pdf (žiūrėta 2025 08 19).
18. Oonk, G. (ed.) 2007. *Global Indian Diasporas: Exploring Trajectories of Migration and Theory*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
19. Rytter, M. 2018. 'Writing Against Integration: Danish Imaginaries of Culture, Race and Belonging', *Ethnos* 84(4): 678–697. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1080/00141844.2018.1458745> (žiūrėta 2025 05 30).
20. Schinkel, W. 2018. 'Against "Immigrant Integration": For an End to Neocolonial Knowledge Production', *Comparative Migration Studies* 6(31). Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1186/s40878-018-0095-1> (žiūrėta 2025 05 30).
21. Tatla, D. S. 1999. *The Sikh Diaspora: The Search for Statehood*. London: Routledge.
22. Vertovec, S. 2000. *The Hindu Diaspora: Comparative Patterns*. London and New York: Routledge.
23. Vertovec, S. 2023. *Superdiversity: Migration and Social Complexity*. London: Routledge.
24. Yuval-Davis, N. 2006. 'Belonging and the Politics of Belonging', *Patterns of Prejudice* 40(3): 197–214. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1080/00313220600769331> (žiūrėta 2025 05 30).

KRISTINA GARALYTĖ

The Formation of the Indian Diaspora in Lithuania: A Critical Perspective on Integration Discourse

Summary

This article seeks to fill the knowledge gap about Indian migrants in Lithuania by analysing the emerging Indian diaspora. At the centre of the analysis are the dynamics of the Indian migrant community and the particular features of their interconnectedness. The article draws on and contributes to the critique of integration discourse, interpreting the dynamics of the Indian diaspora in Lithuania as a form of *convivial disintegration* (Meissner, Heil 2021). This concept is employed to describe both the divide between national and regional identification within the Indian community and the shared understanding of belonging that unites Indian migrants, highlighting the importance of building communal ties and reconstructing cultural practices in the context of migration, with particular emphasis on cultural activity.

Keywords: Indian migrants, diaspora, Lithuania, community dynamics, national and regional belonging, convivial disintegration